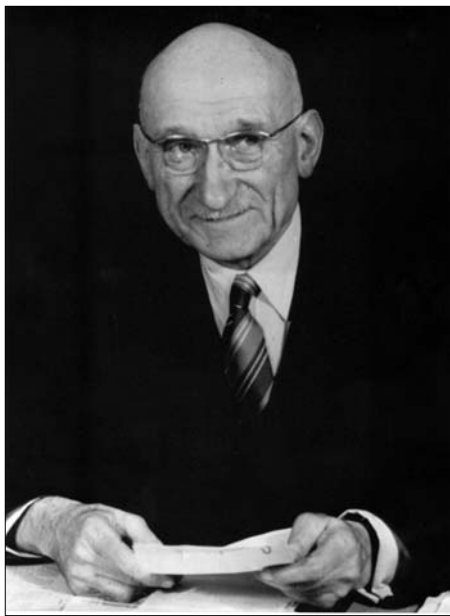

Gospodarska integracija je dolgoročno nepojmljiva brez politične integracije*

Iz prve faze evropskega sodelovanja po prenehanju sovražnosti je treba omeniti OECE (EOGS, Evropsko organizacijo za gospodarsko sodelovanje). Ustanovljena je bila leta 1948 kot rezultat Marshallovega načrta (Marshallov govor z dne 5. junija 1947). Njen začetni cilj je bila porazdelitev ameriške pomoči, dodeljene (vzeto) v celoti v korist evropskih držav. Hitro se je preoblikovala v stalen in konstruktiven organ za skupno gospodarsko akcijo. Njena naloga je bila dvojna: Najprej postopno liberalizirati menjavo med državami s tem, da bi se odpravile kvantitativne omejitve, ki so to zavirale v obliki posebnih dovoljenj ter uvoznih in izvoznih kvot. Tu še ni bilo govora o carinskih omejitvah. Razen tega je EOGS nameravala olajšati evropsko menjavo z organiziranjem spretne sistema kompenzacije med šibkimi in močnimi valutami. To je bila Evropska plačilna unija, ki je po teh težavnih letih bila izredno učinkovita. Udeležba države z močno valuto, kot je Švica, je zahvaljujoč ravno takšni valuti prispevala k razširitvi količine blagovnih transakcij v krogu multilateralnih nakupov. Tu je vsakdo lahko našel svoj interes, brez rizika in brez žrtev.

Robert Schuman

Ta organizacija je nastala brez prisile, brez zatekanja k sankcijam in brez preglasovanja. Moglo se je misliti, da se bo nujno ozdravitev doseгло prek prepričanja in dobre volje. Žal pa je bila to iluzija, ki je hitro razočarala.

Da bi se popravilo težak gospodarski nered, se je bilo treba sprijazniti s sprejetjem kolektivne discipline in oblasti. Enoglasnost dobre volje ni zadoščala. Slabosti in ponovni neuspehi so vodili do stalnih demanti-

jev. Francija in druge države so bile prisiljene odstopati od obljubljenega ter začasno in delno ukinjati oprostitev, o katerih se je mislilo, da se jih lahko sprejme.

Takšne izkušnje so nas morale voditi pri naši politiki za prihodnost.

EOGS, zvesta svoji sovražnosti do kakršne koli prisile, podpira sistem svobodne menjave, ki je nasproten temu skupnega trga. Verjame v znižanje in ukinitve carinskih pravic, kot je prej v zrahlanje kontingentov. Rezultat bi bil brez dvoma enak. Če smo dali prednost sistemu skupnega trga, je to zato, ker smo v njem našli niz jamstev in upravnih norm, ki onemogočajo razočaranje zaradi svo-

bode brez zavor. Uveljavili smo ga med šestimi državami, ne zaradi neke vrste sebične ekskluzivnosti, ampak ker so se te same pridružile našemu konceptu in sprejele našo disciplino. Vodimo skupno politiko, ki jo ureja legalno sprejet statut, v katerega so vgrajene učinkovite in mehke zaščitne klavzule. Če bi dopustili odprtje vrzeli v korist drugih držav, bi pregrade več ne vzdržale. Vse, kar nam je možno, vse, kar ponujamo, je sklenitev omejenih sporazumov za proizvode in za države, iz katerih ti izvirajo, ki so združljivi s sporazumi med šestimi. Znotraj teh meja svobode smo pripravljeni soočiti se z vsemi možnostmi, ki obstajajo med konzorcijem šestih in enajstimi iz EOGS, pa naj gre za vsakega izmed njih posamično ali povezane v eni coni. Evropejci, ki so se zbližali v sodelovanju med šestimi, ne želijo diskriminacije in oddaljitve od ostalih. Toda to, čemur se skušajo izogniti, je razpad skupnega trga v korist združenja, ki bi bilo manj trdno in manj disciplinirano. Združenje dveh različnih sistemov se bo lahko uresničilo postopoma v okviru začasnega načelnega sporazuma, ne da bi se pri tem zmanjšalo vezi, obstoječe med šestimi.

Pot proti Evropi nas je leta 1950 pripeljala do razpota, na katerem se je bilo treba odločiti. Toda prej nas je pripeljala do institucije, ki ni terjala nikakršne težke opcije. Bil je to Svet Evrope. Kot EOGS je imel širok okvir, ker je tudi on izključeval disciplino in odločanje po večinskem sistemu. Skupščina v Strasbourgu ostaja izključno posvetovalna. Njen Svet ministrov lahko odloke sprejema le soglasno. Ta izjava nikakor ne zmanjšuje zaslug Sveta Evrope. Njena skupščina, izraz javnega mnenja sedemnajstih držav, je bila avantgarda dinamičnih in pogumnih idej. Toda nujno je potrebna radikalna reforma v smislu evropske institucije, ki bi imela oblast samoodločbe, ne glede na to, kakšna bi bila njena ustavna oblika in obseg njene oblasti.

Če so omejitve, vsiljene novi instituciji, razočarale vse, ki so pričakovali trdno ustavno strukturo, ta vseeno ostaja neke vrste periodična konferenca, laboratorij idej, kjer najdemo povezane posebno vredne ljudi in zelo različne težnje. Ob odsotnosti oblasti za sprejemanje odločitev se ji priznava njena institucionalna avtoriteta. Parlamenti lahko pri njej obsežno črpajo, vlade pa lahko v njej izvajajo sondiranja na mednarodni ravni. Dejstvo je, da se vsakdo še naprej navdihuje pri nacionalnih danostih in pri svojih individualnih preferencah. Svet Evrope ni ne energetska centrala ne motor evropske volje. To trdim brez kakršnega koli očitka in v tem ni nič nepravilnega. Strasbourg je omogočal in še vedno omogoča dejanske usluge v okviru svojih statutarних možnosti: je svetilnik, ki razsvetljuje evropsko pot.

Do leta 1950 ni bilo primera takšne institucije, ki bi se jo lahko postavilo iznad nacionalne suverenosti in neodvisno od nje. To se je še nadalje razumelo kot nedotakljivo. Sporazum iz Dunkerquea (Francija in Velika Britanija, 4. marec 1947) in iz Bruslja (s katerim so se jima pridružile države Beneluxa, 17. marec 1948) sta temeljila na isti ideji, kakor tudi Atlantsko zavezništvo (4. april 1949). Treba se je bilo prebuditi iz sanj. Težko je bilo uspeti v času miru.

Zares, pod pritiskom vojnih dogodkov se lažje podredimo neki skupni oblasti, ker je ta močnejša od individualne volje. Ampak kako jo napraviti sprejemljivo, kadar ne obstaja neposredna nevarnost, še posebej pa na gospodarskem področju? Francija je to poskusila leta 1950 in uspelo ji je kljub oklevanjem in ugovorom, ki sta jih zbujala rutina in nezaupanje.

Storila je to v zvezi z dvema ključnima sektorjema industrije: premoga in jekla. Bil je to poskus, omejen na dve proizvodnji, in to na proizvodnji, ki sta bistveni za celotno gospodarstvo, enako pomembni za miroljubne

dejavnosti in za oboroževanje. Ti proizvodnji sta leta bili vzrok vse bolj grobih razprav z Nemčijo. Razmišljalo se je o tem, da bi se vsililo omejitve njenim produkcijskim kapacitetam. Mednarodna oblast za Porurje (novembra 1948) naj bi pazila, da se to ne zgodi. Šli smo tako nasproti nerazvezljivim zapletom, neprestanim konfliktom.

Naša politika se je 9. maja 1950 v temelju spremenila. Ponudili smo Nemčiji in drugim udeleženim državam združenje za dobo petdesetih let, brez diskriminacije in brez omejitev. Cilji članov združenja so bili razširitev proizvodnje, združitve njihovih virov, postavitev enotnih predpisov, ki bodo jamčili največji uspeh dejavnosti, ter vodenje mirne in lojalne tekmovalnosti med nekdanjimi tekmeci. Prvič je tako Evropa, med drugim, dobila zakonodajo proti trustom, socialno politiko pod kontrolo organizmov, kjer so enakopravno sodelovali delodajalci in delavci šestih združenih držav.

Osnovna ideja, ki je tako prvič bila udejanjena, in to na mednarodni ravni, je bila ideja o skupnosti, o nerazvezljivi skupnosti, časovno praktično neomejeni, ki bo delovala v skladu s statutom, katerega spoštovanje štiti nepristransko in neodvisno sodišče. Upravljanje skupnosti je zaupano Visoki oblasti, ki razpolaga v okviru statuta s pravico sprejemanja odločitev, ki je odvzeta nacionalni vladni ali zakonodajni oblasti. V tem smislu lahko govorimo o nadnacionalni oblasti, ki jo štiti nadnacionalna jurisdikcija. Svoj obstoj dolguje temu, da so zanjo glasovali vsi nacionalni zakonodajalci. Toda od trenutka, ko obstaja, skupnost živi svoje lastno življenje in je od tedaj odtegnjena tveganjem in fantazijam nacionalne politike.

In to ni preprosto nek izmišljen pojem. Od 10. avgusta 1952 je ESPJ (Evropska skupnost za premog in jeklo) stvarnost, ki deluje, se brani, si utira pot, se trudi nuditi zadovoljstvo vsem zainteresiranim – tako zaposlenim kot

delodajalcem, tako uporabnikom kot nacionalnemu gospodarstvu. Ona je delo vseh, v ustvarjenem napredku in v težavah, ki se jih trudi premestiti pod javnim in protislovnim nadzorom parlamentarne skupščine.

Ne preseneča torej, da se je po tem uspehu to izkustvo hotelo razširiti na obsežnejše področje. Tokrat je, na moje veliko obžalovanje, Francija imela mnogo manjšo vlogo pri oblikovanju novih skupnosti, ki sta se pridružili Evropski skupnosti za premog in jeklo. Zares, Francija je z glasovanjem svoje Narodne skupščine 30. avgusta 1954 zavrnila EOS (Evropsko obrambno skupnost). Takšna drža, ki jo je postavljala v nasprotje z njeno predhodno politiko, ji ni več dajala nesporno avtoriteto na področju evropskih iniciativ. Te so leta 1954 prihajale iz Belgije, kjer je štafetno palico prevzel minister za zunanje zadeve gospod Paul-Henri Spaak. Pogajanja o skupnem trgu in o Euratomu so se, potem ko je bila odločitev o tem sprejeta na konferenci junija v Messini, odvijala v Bruslju. To dokazuje, kako vsakršno kolebanje določene države na področju zunanjih zadev vpliva na njen ugled in zmanjša njeno avtoriteto. Hkrati to dokazuje, v kolikšni meri zunanjo politiko določene države bremenijo nekoherentnosti notranje politike.

Odslej gre za izhod iz izolacije in izpostavitve konkurenci, čemur se ne moremo izogniti. Vse naše gospodarstvo bo moralo biti na višini preskusa prilagoditi se novim okoliščinam miroljubne konkurence in sodelovanja. Boja se ne bo vodilo v znamenju vojne bitke, ampak v znamenju stroge discipline. To disciplino bo sprejel in izvajal vsak narod, ki se zaveda, da njegova rešitev zavisi predvsem od njega samega, od njegovega truda in njegovih žrtev, a hkrati tudi od sodelovanja v obsežnem skupnem podvigu z drugimi solidarnimi državami.

Sodobna Evropa in vsaka izmed evropskih držav morata imeti na nek način instinkt o

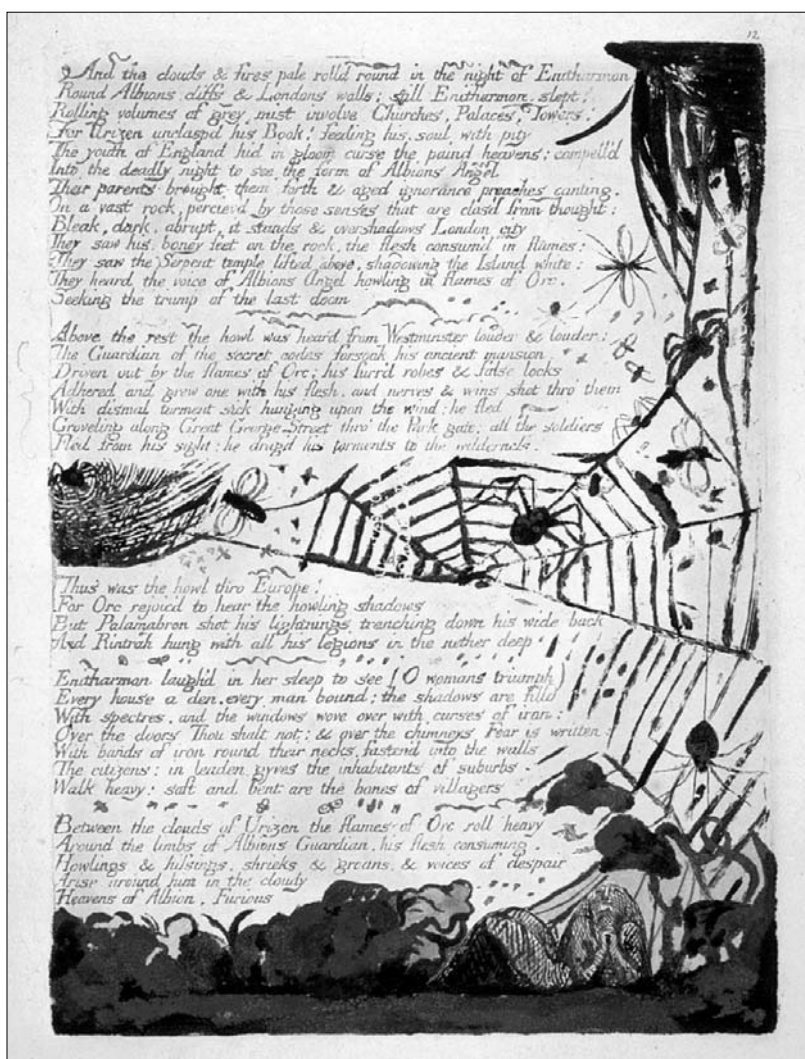
tej medsebojni odvisnosti, živeti in delovati morata v novem ozračju zaupanja in volje, kjer vsakdo daje skupnosti maksimum od tega, kar je vredno in v skladu s svojimi lastnimi zmožnostmi. Tako se bosta Evropa in Zahod lahko rešila pred sovražnimi koalicijami, ki ogrožajo njuno civilizacijo.

Pojem federacije vključuje pravno formulo globlje in bolj človeške ideje, bogate z novimi perspektivami. Tako vidimo hitro, toda logično širjenje ideje, ki se je izhajajoč iz Skup-

nosti iz leta 1950 razvila v bratstvo, ki sega prek meja.

Že Pogodba iz Rima je predvidevala začetek neke Evroafrike, ki bi povezovala dobro voljo in energije v službi svobodne asociacije dveh kontinentov.

Na jutrišnji generaciji leži, da zagotovi preoblikovanje teh vizij v stvarnost, ki se postopoma oblikuje prek marljivega ponovnega pridobivanja zaupanja. Veliko pomeni že to, da smo si drznili kreniti na novo pot, potem

William Blake, 14. ilustracija h knjigi *Europe: A Prophecy* (Evropa: prerokba), jedkanica in tuš, London, 1794, Univerzitetna knjižnica, Glasgow.

ko smo bili ukoreninjeni v stoletnem nacionalizmu in kolonializmu.

Toda delovati je treba hitro. Dogodki nam vsak dan dokazujejo, da ne smemo izgubiti niti minute. Vse očitnejši neuspeh OZN zahteva, da Evropa uspe.

Ampak kako nadaljevati, kako razumeti razvoj evropske politike?

Predvsem je treba po črki in po duhu uveljaviti Pogodbi iz Rima, z vso blagostjo, ki jo takšna materija terja, toda ne da bi se pri tem kakor koli zanikalo cilje ali načela. Poleg tega je treba v enakem duhu spravljivosti in trdnosti urediti cono svobodne menjave. Vendar pri tem nismo odvezani od tega, da bi videli onstran tega, kar je doseženo ali je na poti: treba je pripraviti kasnejše faze.

Gospodarska integracija, katero ravnokar udejanjamo, je dolgoročno nepojmljiva brez minimuma politične integracije. Ta je logično in nujno dopolnilo. Nova Evropa mora imeti demokratično podlago; sveti, komiteji in drugi organi morajo biti postavljeni pod kontrolo javnega mnjenja, pod kontrolo, ki bo učinkovita, ne da bi ohromila dejavnost ali koristne iniciative. Evropska integracija se mora, splošno gledano, izogibati zmot nacionalnih demokracij, predvsem čezmerne birokracije in tehnokracije. Kompliciranost mehanizmov in kopičenje delovnih mest nista jamstvo, da ne bo zlorab, sta pa včasih sama po sebi posledica večjih obljub in favoriziranja. Okostenelost administracije je prva nevarnost, ki ogroža nadnacionalne urade.

Nasprotno, prebivalstvu se mora omogočiti, da bo prek posebej izvoljenih predstavnikov lahko spremljalo in pomagalo k razvoju institucij. Treba bi bilo torej v ne preveč daljni prihodnosti predvideti splošne neposredne volitve članov skupščine (Evropskega parlamenta, op. prev.), ki ji v skladu z (ustanovno) listino skupnosti pripadeta posvetovalna in nadzorna oblast. Sicer pa 138. člen tej skupščini daje mandat,

da izdela takšen volilni načrt. Ta bi moral biti enak za vse države članice. Gotovo je, da bi se zavest o združenji Evropi okrepila in se bolj udeležila, če bi se jo periodično potrjevalo z glasovanjem na evropski ravni. Volivec bi se vključil v enotno volilno telo in se izjasnil o ciljih, ki so v interesu celote vseh povezanih ozemelj. Ideja torej zasluži, da se jo sprejme in takoj udejanji.

Druga faza, ki je ne predvidevajo sedanjne pogodbe, bi bila še važnejša in občutljivejša. Govora je o tem, da se ne bi integriralo le volivcev, ampak tudi politike. Odločitev mednarodnega pomena se ne bi moglo sprejeti drugače kot skupaj s strani vseh združenih držav.

Treba bi se bilo dogovoriti o tem, kaj ta pojem pomeni. Gotovo je lahko sprejeti to, da te države pričnejo z medsebojnimi konzultacijami, preden sprejmejo samostojno iniciativo z določeno težo (Suez, Libanon). Po tej poti bi se lahko šlo dlje in se organiziralo kolektivno diplomatsko akcijo, do katere bi prišlo pred vsako individualno akcijo; predvsem prepovedati samemu sebi, da se na svojo roko drugih ne postavi pred gotovo dejstvo. To bi bil velikanski napredek. Toda, ali bi ne bilo že zdaj možno skleniti nekega dogovora, po katerem bi morali vlade in parlamenti spoštovati vsako odločitev, ki bi sicer ne bila sprejeta soglasno, bi jo pa sprejela večina držav ali večina skupne skupščine? Govorimo o težkih odločitvah, od katerih sta odvisna mir in vojna, se pravi, življenje državljanov, neodvisnost naroda, celovitost njegovega ozemlja.

Ne verjamem, da smo zreli za takšen prenos odgovornosti, ko bi se spoštovanje večine mednarodnih volj lahko naložilo nacionalni volji na področju, kjer bi bil sam obstoj države postavljen pod vprašaj. Takšnega razvnetja strasti in sumničenj se je treba bati!

Ampak celo ideja o federalni vladi in o federalnem parlamentu bi vključevala, se mi

zdi, takšno obliko večinskega odločanja, ki bi povezoval zvezne države.

Sem mnenja, da bi se preskakovalo faze, če bi se prezgodaj in neprevidno obvezalo k odrekanju nacionalne suverenosti v bistvenih vprašanjih. Tvegali bi, da se ponovijo izkušnje z EOS, z njenimi razočaranji in s šoki, ki so jih ti povzročili.

Najbolj gotovo sredstvo za zaščito pred nevarnostmi vojne in podrejenosti je naša kolektivna kohezija v vseh vprašanjih: gospodarskih, političnih in vojaških. Tesno sodelovanje, ki se bo vzpostavilo znotraj že obstoječih evropskih skupnosti, bo pripomoglo, da bomo vse vrednotili z vidika deljenega interesa in odgovornosti. Navadili se bomo na to, da ne bomo več vsega ocenjevali le s strogo nacionalnega stališča. Seveda ne bomo zapostavljali nacionalnih presoj, toda enako in nujno jih bomo našli tudi v kolektivnem vidiku. Vključili pa jih bomo z drugimi presojami v vzajemno medsebojno odvisnost. Tako bo treba – izhajajoč iz nacionalnega –

to nacionalno umestiti v določeno celoto, v kateri se bo na koncu vse povezovalo in dopolnjevalo.

Morali se bomo naučiti in znati razumeti drugačno stališče tega, ki je povezan z nami, kot bo ta enako storil v razmerju do nas.

Tako zunanja politika ne bo več gola razvrstitev različnih stališč, ki se soočajo, drugega poleg drugega, ampak prijateljska in preventivna sprava med razlikami, ki obstajajo, ki se jih priznava in se o njih brez vroče krvi razpravlja.

Izkušnje, ki so nam bile razvidne iz razmerja med Francijo in Nemčijo, zadoščajo za naš optimizem in naše zaupanje.

Prevedel Zvonko Bergant

* Robert Schuman (1886-1963) je odigral pomembno vlogo v procesih evropskega povezovanja. Odlomek je iz njegovega dela *Za Evropo*, ki ga je izdala pariška založba Les Editions Nagel leta 1964 (2. izdaja), str. 127- 150.